

WOJCIECH WITKOWSKI

SYNTEZA SFORMUŁOWANIA
NIELINIOWEJ MECHANIKI POWŁOK
PODLEGAJĄCYCH
SKOŃCZONYM OBROTOM
W UJĘCIU MES

POLITECHNIKA GDAŃSKA

monografie

111

POLITECHNIKA GDAŃSKA

WOJCIECH WITKOWSKI

SYNTEZA SFORMUŁOWANIA
NIELINIOWEJ MECHANIKI POWŁOK
PODLEGAJĄCYCH
SKOŃCZONYM OBROTOM
W UJĘCIU MES

GDAŃSK 2011

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Romuald Szymkiewicz

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Janusz T. Cieśliński

REDAKTOR SERII

Jerzy M. Sawicki

RECENZENCI

Ireneusz Kreja

Wojciech Pietraszkiewicz

PROJEKT OKŁADKI

Jolanta Cieślawska

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna na stronie
www.pg.gda.pl/WydawnictwoPG

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2011

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakiegokolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

ISBN 978–83–7348–358–3

WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Wydanie I. Ark. wyd. 9,9, ark. druku 11,5, 111/645

Druk i oprawa: *EXPOL* P. Rybiński, J. Dąbek, Sp. Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek, tel. 54 232 37 23

SPIS TREŚCI

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH OZNACZEŃ I SKRÓTÓW	5
1. WSTĘP	7
1.1. Uwagi ogólne	7
1.2. Materiały kompozytowe.....	9
1.3. Teorie powłok	13
1.4. Metoda Elementów Skończonych w analizie powłok	15
1.4.1. Wstęp	15
1.4.2. Wybrane wiadomości o modelowaniu powłok przy pomocy MES	16
1.4.3. Modelowanie powłok warstwowych	18
1.4.4. Blokada numeryczna rozwiązań MES.....	21
1.4.5. Całkowanie zredukowane.....	22
1.4.6. Podejścia niezgodnych postaci i EAS.....	23
1.4.7. Podejście ANS	25
1.4.8. Podejście EAS+ANS.....	26
1.4.9. Ocena elementów skończonych	27
1.5. Cel, zakres i założenia przyjęte w pracy.....	29
1.6. Układ pracy	30
2. OŚRODEK COSSERATÓW	33
2.1. Przegląd zagadnień	33
2.1.1. Wybrane zagadnienia mechaniki ośrodka Cosseratów	35
2.1.2. Teoria płyt i powłok, wybrane implementacje MES.....	41
2.2. Liniowy ośrodek Cosseratów	44
3. TEORIA POWŁOK	47
3.1. Opis powierzchni odniesienia powłoki.....	47
3.1.1. Baza ortonormalna	52
3.2. Wypadkowe równania równowagi dla powłok regularnych	54
3.2.1. Zasady zachowania	54
3.2.2. Sprowadzone zasady zachowania mechaniki powłok.....	56
3.2.3. Lokalne równania równowagi.....	58
3.3. Słaba postać problemu brzegowego	60
3.3.1. Zasada prac wirtualnych.....	62
3.3.2. Kinematyka powłoki, miary odkształceń.....	63
3.3.3. Zasady wariacyjne	64
4. RÓWNANIA KONSTITUTYWNE	67
4.1. Uwagi ogólne	67
4.2. Formułowanie równań konstytutywnych w mechanice kontinuum.....	69
4.2.1. Materiał hipersprężysty	70
4.2.2. Liniowa teoria sprężystości	73
4.3. Równania konstytutywne liniowego ośrodka Cosseratów	74
4.3.1. Liniowo sprężyste kontinuum Cosseratów	74
4.3.2. Nieliniowa 6-parametrowa teoria powłok sprężystych	77
4.3.3. Model Altenbacha i Eremeyeva liniowo sprężystej płyty Cosseratów.....	79
4.4. Podejście równoważnej jednej warstwy	83
4.4.1. Wprowadzenie.....	83
4.4.2. Sformułowanie na poziomie warstwy.....	85
4.4.3. Sformułowanie w wielkościach przekrojowych	87

5. ELEMENTY SKOŃCZONE	89
5.1. Przegląd podstaw MES	89
5.1.1. Aproksymacja i interpolacja, zagadnienia ogólne	89
5.1.2. Istnienie rozwiązania	92
5.1.3. Typowy 4-węzłowy powłokowy element skończony	92
5.1.4. Zamiana współrzędnych	93
5.2. Linearyzacja	94
5.3. Interpolacja	97
5.3.1. Uwagi ogólne	97
5.3.2. Interpolacja wielkości wektorowych	97
5.3.3. Interpolacja na grupie obrotów $SO(3)$	97
5.3.4. Interpolacja wektora obrotów	98
5.3.5. Interpolacja niezależnych pól odkształceń	99
5.3.6. Interpolacja odkształceń w podejściu ANS	103
5.3.7. Uwagi o elementach hybrydowo-mieszanych	104
5.3.8. Macierze elementowe	106
6. PRZYKŁADY NUMERYCZNE	109
6.1. Wprowadzenie	109
6.2. Przykłady analizy liniowej	109
6.2.1. Test łaty	109
6.2.2. Test inf-sup	112
6.2.3. Test wartości własnych	113
6.2.4. Swobodnie podparta zginana belka warstwowa o przekroju dwuteowym	114
6.3. Przykłady analizy nieliniowej	115
6.3.1. Utwierdzona powłoka walcowa obciążona siłą skupioną	115
6.3.2. Czasza oparta na rzucie kwadratu	117
6.3.3. Swobodna paraboloidalno-hiperboliczna powłoka trójwarstwowa	120
6.3.4. Półsfera z otworem obciążona siłami samorównoważącymi się	124
6.3.5. Chłodnia kominowa (hiperboloida) warstwowa	126
6.3.6. Wspornik o przekroju ceowym	132
6.3.7. Stateczność giętna swobodnie podpartego słupa o przekroju dwuteowym	134
6.3.8. Stateczność giętno-skrętna słupa o przekroju krzyżowym	139
7. UWAGI KOŃCOWE	142
7.1. Podsumowanie	142
7.2. Wnioski	143
7.3. Kierunki dalszych badań	144
BIBLIOGRAFIA	145
Streszczenie w języku polskim	163
Streszczenie w języku angielskim	164
Dodatek A	165
Dodatek B	167
Dodatek C	169
Dodatek D	173
Dodatek E	178

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH OZNACZEŃ I SKRÓTÓW

Oznaczenia

$\otimes$	– iloczyn tensorowy wektorów
$\times$	– iloczyn wektorowy wektorów
$\wedge$	– iloczyn skośny wektorów
$\cdot$	– iloczyn skalarny wektorów, tensorów
$:$	– podwójne nasunięcie tensora trzeciej walencji na tensor drugiej walencji
E^3	– przestrzeń euklidesowa
$SO(3)$	– grupa właściwych tensorów ortogonalnych
$so(3)$	– grupa tensorów skośnie symetrycznych
M	– powierzchnia podstawowa powłoki
$T_x M$	– przestrzeń styczna do powłoki
$\mathbf{u}$	– wektor przemieszczeń trójwymiarowego ośrodka Cosseratów
Φ	– wektor obrotów trójwymiarowego ośrodka Cosseratów
$\mathbf{p}$	– wektor naprężeń siłowych trójwymiarowego ośrodka Cosseratów
μ	– wektor naprężeń momentowych trójwymiarowego ośrodka Cosseratów
γ	– tensor odkształceń trójwymiarowego ośrodka Cosseratów
κ	– tensor skręcenia trójwymiarowego ośrodka Cosseratów
$\mathbf{x}$	– wektor wodzący powierzchni podstawowej M w konfiguracji odniesienia
$\mathbf{y}$	– wektor wodzący powierzchni podstawowej M w konfiguracji zdeformowanej
$\underline{Q}$	– tensor obrotu
T_0	– tensor struktury powłoki w konfiguracji odniesienia
T	– tensor struktury powłoki w konfiguracji zdeformowanej
B_0	– tensor krzywizn
$\mathbf{T}$	– pierwszy tensor naprężeń Piolii-Kirchhoffa
$f(\mathbf{x})$	– przekrojowy wektor sił powierzchniowych
$c(\mathbf{x})$	– przekrojowy wektor momentów powierzchniowych
$\mathbf{N}_v$	– wektor wewnętrznych sił przekrojowych
$\mathbf{M}_v$	– wektor wewnętrznych momentów przekrojowych
$\mathbf{N}$	– tensor przekrojowych sił
$\mathbf{M}$	– tensor przekrojowych momentów
$\mathbf{u}$	– wektor rzeczywistych przesunięć
$\mathbf{v}(\mathbf{x})$	– kinematycznie dopuszczalne pole wirtualnych przesunięć
$\mathbf{w}(\mathbf{x})$	– kinematycznie dopuszczalne pole wirtualnych obrotów
$\boldsymbol{\varepsilon}_\beta$	– wektor odkształceń membranowych i poprzecznych
$\boldsymbol{\kappa}_\beta$	– wektor krzywizn
$\mathbf{u} = (\mathbf{u}, \underline{Q})$	– wektor rzeczywistych uogólnionych przemieszczeń powłoki
$\mathbf{w} = (\mathbf{v}, \mathbf{w})$	– wektor wirtualnych pól uogólnionych przemieszczeń powłoki
$\mathbf{B}(\mathbf{u})$	– macierzowy operator przemieszczenie-odkształcenie
$\boldsymbol{\varepsilon}(\boldsymbol{\varepsilon}_\beta, \boldsymbol{\kappa}_\beta)$	– wektor uogólnionych odkształceń (zgodnych)
$\hat{\boldsymbol{\varepsilon}}$	– wektor odkształceń wzbogacających
$\Phi(\boldsymbol{\varepsilon}_\beta, \boldsymbol{\kappa}_\beta)$	– dwuwymiarowa funkcja gęstości energii odkształcenia
$\mathbf{I}_j$	– funkcjonal konstytutywny
$\mathbf{C}$	– tensor konstytutywny
λ, μ	– stałe Lamego

E, ν	– moduł Younga i współczynnik Poissona
α_t	– współczynnik owinięcia
α_s	– współczynnik ścinania
$a_{(k)}, b_{(k)}$	– osie materiałowe warstwy
H^k	– przestrzeń Sobolewa rzędu k
L_2	– przestrzeń funkcji całkowalnych z kwadratem
$L_p^M(\xi)$	– wielomian Lagrange'a rzędu M
$\Pi_{(e)}$	– obszar element skończonego w przestrzeni E^3
$\pi_{(e)}$	– obszar element skończonego w przestrzeni R^2
$\mathbf{P}(\xi)$	– macierz interpolacyjna wzbogacających odkształceń we współrzędnych fizycznych
$\mathbf{H}(\xi)$	– macierz interpolacyjna wzbogacających odkształceń we współrzędnych rodzimych
$\mathbf{M}(\xi)$	– macierz transformacji wzbogacających odkształceń
$\mathbf{L}(\xi)$	– macierz funkcji kształtu elementu skończonego
$\mathbf{K}_T^{(e)}$	– styczna macierz sztywności elementu skończonego
$\mathbf{r}^{(e)}$	– elementowy wektor sił wewnętrznych
$\Delta\boldsymbol{\beta}_{(e)}$	– elementowy wektor przyrostów parametrów wzbogacających
$\mathbf{p}^{(e)}$	– elementowy wektor obciążeń

Skróty

ANS	– koncepcja dwustopniowej interpolacji odkształceń (ang. <i>Assumed Natural Strain</i>)
CFRC	– kompozyty wzmocnione włóknem węglowym (ang. <i>Carbon Fiber Reinforced Composites</i>)
EAS	– koncepcja wzbogaconych odkształceń (ang. <i>Enhanced Assumed Strain</i>)
ESL	– model równoważnej jednej warstwy (ang. <i>Equivalent Single Layer</i>)
FI	– całkowanie pełne (ang. <i>Full Integration</i>)
FOSD	– teoria płyt oparta na kinematyce Reissnera–Mindlina (ang. <i>First Order Shear Deformation Theory</i>)
FRC	– kompozyty wzmocnione włóknem (ang. <i>Fiber Reinforced Composites</i>)
GFRP	– kompozyty wzmocnione włóknem szklanym (ang. <i>Glass Fiber Reinforced Plastics</i>)
HOT	– teoria wyższego rzędu (ang. <i>Higher Order Theory</i>)
MOC	– mechanika ośrodków ciągłych
LW	– dyskretny model warstwowy (ang. <i>Layer-Wise</i>)

Przelicznik jednostek USCS na jednostki SI

1 in	– 0.0254 m
1 m	– 39.37 in
1 lb	– 4.448 N
1 N	– 0.2248 lb
1 psi	– 0.00689 MPa
1 MPa	– 145.0377 psi

Pracę wykonano w ramach projektu badawczego własnego pt. *Nieliniowa teoria i analiza deformacji i stateczności warstwowych powłok kompozytowych metodą elementów skończonych* w ramach umowy nr 2542/B/T02/2009/37 do wniosku nr N N506 254237 z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego.